

דפים קיח – קיט

- קפו. א. מהם השיעורים המנימליים של דבר, להיות לו 'יד' ו'שומר'?
- ב. האם יש תורת יד ושומר ל'תרמיל' או לקלח של פולין ושל שאר קטניות?
- ג. האם קליפות הבצל מצטרפות להשלמת שיעור טומאה?
- ד. שומר על גבי שומר – מה דינו?
- ה. שומר-אוכל שחלקו – האם מצטרפים החלקים עם האוכלים לכביצה?
- ו. נימה שמאחורי הברש – האם יש לה תורת 'יד' או 'שומר'? ומה דין הזקן שבראש השבולת ('מלאי')?
- א. רב אמר: אין יד לפחות מכזית ואין שומר לפחות מכפול, (לא להצטרף ולא להכניס טומאה או להוציא. רש"י). ר' יוחנן אמר: יש יד לפחות מכזית (אך לא לפחות מכפול. רש"י, תוס', רשב"א. ולדעת הרמב"ן יש יד לר' יוחנן אפילו לפחות מכפול), ויש שומר לפחות מכפול. (וכן הלכה. רמב"ם – טו"א ה, ג).
- מבואר בגמרא שכבר נחלקו תנאים בדבר, ויש אפשרות לומר שלדעת יהודה בן נקוסא, וכן לדעת ר' יהודה, אין שומר לפחות מכזית. (וכן סובר ר' ישמעאל אליבא דבר פדא, לפרש"י ותוס' להלן קכד:).
- לא נחלקו רב ור' יוחנן אלא בדבר שאינו שלם, כגון בשר וכדו', אבל בריה שלמה – יש 'שומר' אפילו לדבר קטן, כגון חטה בקליפתה. (וה"ה ל'יד'. מאירי).
- (א. לענין טומאת נבלה, אפילו 'שומר' שיעורו כ'יד', שהרי אין לשומר דנבלה אלא תורת יד. כן צדד התורא"ש להלן קכד: וכן משמע ממה שאמרו לעיל שומר דנבלה לא צטרף קרא אלא מלתא דאתא בק"ו. ואילו היה שיעורו כשומר, הלא דיו לבא מן הדין להיות כנידון, ודאי צטרף קרא לשיעור מועט – ומ' שגם לפי האמת דינו כיד בלבד.
- ב. ע' בחזו"א (ריד. ע"ש) שלפי מסקנת הסוגיא אין הכרח לסברת 'בריה שאני').
- ב. 'תרמיל' (הוא ה'שרביט' לפרש"י) של הקטניות, אפילו יש בו רק גרגר אחד, הרי הוא 'שומר' (שמונע עירוב הפסולת בגרגרים), אבל של פול – ר' אלעזר בן עזריה מטהר, לפי שאין צורך בו, (שהוא גדול, ונוח לבררו ללא השרביט). כן סברנו לפרש בתחילה.
- רב אחא בר יעקב פרש, שהמדובר על הקלח, ומשום יד לאחיות הגרגרים, ובשל פול אין צורך בתפישת הקלח, מפני גדלו, ולכך אינו מהוה 'יד'. (ולפי האמת אפשר לפרש כפירוש שסברנו בתחילה, שהרי בריה שאני. ועכ"פ ודאי אין הכרח שנחלקו הפירושים לדינא.
- השרביט אינו נחשב 'יד' לשרביט אחר. עפ"י חזו"א עוקצין א, ט).
- ג. ר' יהודה אומר: שלש קליפות בבצל; הפנימית – נידונית כחלק מן הבצל ומצטרפת עמו אפילו אינה שלמה. האמצעית – כשהיא שלמה, מהוה 'שומר' ומצטרפת. קדורה – אינה מצטרפת. החיצונה – בין כך ובין כך אינה מצטרפת. (כיון שהיא שומר ע"ג שומר).
- (בפירוש המשנה (עוקצין ב, ד) כתב הרמב"ם שאין הלכה כר' יהודה, אבל בחיבורו (ה, יא) פסק כן, כי שתמא דגמרא כאן משמע שכך נוקטים, ואף נראה מן הסוגיא שחכמים אינם חולקים בדבר, כי אם חולקים, לא היו מקשים בפשיטות מר' יהודה. עפ"י כס"מ; חזו"א עוקצין ב, י; דמשק אליעזר).
- ד. שומר ע"ג שומר אינו חשוב 'שומר', (ואינו מצטרף, וה"ה שאינו מכניס ומוציא, כאשר אינו משמש כיד. כ"ג לכאורה).